

ŞEHİR SOHBETLERİ - 13 ŞEHİRİN TARİHİ NEDEN YAZILMIYOR?

Yerelin tarihi yazmak genel tarih yazmaktan daha ötedir. Tarihçi Halil İNANCIK Osmanlının gerçek tarihi yerelde yaşayan tarih görüşünü savunur. Gerçektende bin yıldır vatan kıldığımız coğrafyanın daha geriye elli yılını bile bilemememiz ne acı. Bütün şehirler buna dâhildir.

Ahmet NARİNOĞLU

Sohbet geldi geçmişe oradan tarihe dayandı. Halkadakiler her biri ayrı şehirden insanlardı. Hiç biri şehirlerinin yüz yıl ötesini aydınlatamadılar. Yani koca bir medeniyetin 150 yıl gerisi karanlık. Hani biz bin yıldır bu topraklarda idik? Medeniyetimiz bu coğrafyaya kök salmıştı? Beklentilerimizle bilgilerimiz örtüşmüyor. Öyleyse dedik. “Şehirlerin tarihi yazılmalıdır”.

Şehir demek yerel demek. Şehir etrafıyla yani saran coğrafyayla bir bütündür. Öyleyse şehir tarihi yerelin tarihi demek. Yine öyleyse sormadan edemiyoruz. Yerelin tarihi neden yazılmıyor?

Yerelin tarihi üzerine çalışanı kafa yoranı, araştıran tarihçiler, aydınlar var. Emekleri inkâr edilemez. Ama Anadolu’da varoluşundan bu yana hatta eski medeniyetlerinde kapsayacak şekilde tarih mantığı ve meteorolojisi ile yerel tarih yeniden yazılmalıdır.

Yerelin tarihi yazmak genel tarih yazmaktan daha ötedir. Tarihçi Halil İNANCIK Osmanlının gerçek tarihi yerelde yaşayan tarih görüşünü savunur. Gerçektende bin yıldır vatan kıldığımız coğrafyanın daha geriye elli yılını bile bilemememiz ne acı. Bütün şehirler buna dâhildir. Öyleyse tarih metodolojisinden yararlanarak yerel tarih yazılmalıdır.

Sadece yerelin değil diğer yerleşimlerin tarihi bütünlük içinde yeniden yazılmalıdır.

Önce bir yerel tarih nasıl yazılır? Buna bakalım. Önce bir çerçeve çizilmelidir. Bir yerel tarih (şehir tarihi)yazmaya içice geçmiş halkalar süzgecinden geçerek başlanmalıdır. Bir yerel tarihin yedi halkası var. Tarih yazarlar bu ayakların süzgeçlerinden geçirecek yazılan tarih anlaşılır.

1. İnsan. İnsanların ferdi, içtimacı yapısı, yaşayışları, inançları, değerleri
  2. Toplum. Yaşam toplumları
  3. Şehir. Kuruluşundan bu yana şehirde birikenler
  4. Bölge. Köy, belde, il, ilçe, bölge
  5. Ülke. Vatanın geneli
  6. Dünya. İçinde yaşanılan çağ
  7. Düzen. İnsan-toplum-devlet hayatının sürdürdüğü yürütüldüğü sistemler halkası
- Bir yerel tarih yazarken atacağımız somut

adımlar olmalıdır. Bir eseri oluşturan malzemeler, kaynaklar gibi. Yerel tarih yazılırken önce kaynaklara bakılır, planlanır, derlenir, sonra işlenir. Tarih yazmak iğneyle kuyu kazmaya benzer. Yani ilimdir. Yerel tarih kaynakları yerelde var olan, elle tutulan ve tutulamayan varlıklardır.

İnsanlar /Eserler/ Aileler /Yapılar / Yerler /
Mekânlar /Mezar taşları /Olaylar / Öyküler /
Hafızalar
Miras kalanlar / Hatıralar / Yaşayan insanlar

Yerel tarih yazmaya geçmişten başlanır geleceğe devam edilir. Asla gelecek yazılamaz. Çünkü yoktur. Ancak geçmiş süzgeçten geçecek gelecek tablosu ortaya kor.

Yerel tarih genel tarihten kopuk yazılamaz. Onu genel tarihten ayrı tutamayız. Geçmişe doğru gittiğimizde karşımıza medeniyet kuşakları çıkar. Hele Anadolu zengin medeniyetler üzerine oturan bir yerin/şehrin yerel tarihini yazıyorsanız izleri kalan bütün medeniyetlere eğilmeniz gerekir. Bunları sıralayalım: Önceki medeniyetler / Selçuklu/ Osmanlı / Cumhuriyet. Her dönem yereldeki durumuna göre ayrıntıları ele alınır, işlenir. Yerel tarih yazılırken aşağıdaki hususlara uyulmalıdır. Yerel şehirleşme kültürü, Yerel coğrafya isimleri, Yerel lehçe, Yerel gelenekler, Yerel önceki araştırmalar, Yerel kültür

Yerel tarih, yaşayan insan toplumunun bir bakıma geçmişini yazmaya dayanır. Geçmişin yeniden toplumun önüne sunulması rahatsızlık yaratabilir. Bu yüzden yerel tarih yazmaya niyetlenip yazmaktan vazgeçen kişiler vardır. Burada geçmişi topluma mal olmuş yanları ile işlemek çözüm olacaktır. Yerel tarih yazmak insanların biyografisini yazmak anlamına gelmez. Tarih yazarken kaynak derlemek zordur. Kaynaklara ulaşmada zorluk çekilir. Hele bizim gibi yüzyıl öncesi karanlık iken, yani geçmişin cahili iken. Bu zorlukları aşmanın yolları yine yerelde bulunmalıdır. Bazıları: Sohbetler, Ziyaretler, Görüşmeler, Toplantılar, İnceleme, araştırmalar, Yazılı belgeler, Vesikalar , Resimler , Araç-gereçler, Taramalar, Derlemeler, Önderler ile işbirliği, Kamu/yerel desteği , Yerelde uygulanacak diğer adımlar ile birlikte kimi zorlukları aşılar. Esasen yerelde zorlukları aşmanın bazı ipuçları vardır. Bunlara bakalım. İyi niyet (samimiyet), Güven, Toplum yararına çalışmak, Çıkar duygularından uzak durmak,

Yerel değerlere saygı, Biz duygusu mesajı vermek, tarih yazmanın hikâye yazmak olmadığını herkes bilir. Olayları hikâye ederek yazmak tarihi birikim ve zenginlik ister. Yerelde (Andırında) o kaynakları derlemek kolay değildir. Demek ki tarih yazmaya önce araştırmadan başlanır. Araştırmadan öncede plan yapılır. Yerel tarih bir “yerel tarih yazımı projesi” ile başlar. Proje hazırlanır, ekip kurulur, kaynaklar tespit edilir, süre konur. Önce araştırma edilir, süre konur. Önce araştırma sonra yazma gelir.

Yerel(şehir) tarihi yazmak bir proje çalışmasıdır dedik. Proje disiplini ve mantığı içinde yerelin tarihi yazılmalıdır.

Yerel tarih yazmaya hevesli insanlar çıkıyor. Bir süre sonra yalnız kalarak vazgeçiyor. Önce yerel tarih yazımı teşvik edilmeli, okullarda yerel tarih projeleri, çalışmaları yapılmalı. Üniversitelerde kürsüler açılmalı. Tarihçi akademisyenler yerelle çalışmalı. Doktora, yüksek lisans, inceleme-araştırmalar, makaleler, görüşmeler için teşvik edilmeli. Yerel tarih üzerine çalışanlar desteklenmeli. Ülke çapında yerel tarih kongreleri yapılmalı. Yerel tarihçilere akademisyen ünvanı kazandırılmalı.

Unutmayalım yerel(şehir) tarih orada yazılır. Yerel tarihi yerelde yaşayan araştırmacılar yazar. Onlar her gün her saat bir bilgiye, bir belgeye ulaşırlar. Yerel tarih birikim olmadan yazılamaz. Bunun için yerlilik gerekir. Rahatlıkla söyleyelim. Yerelde eli kalem tutan, araştırma kabiliyeti olan, heveslenen insanlar emek vere vere yerel tarihçi olurlar. Her şehrin birden fazla yerel tarihçileri olmalı. Araştırmaları toplumla paylaşılmalı. Nesiller geçmişini, içinde yaşadığı şehrin tarihini bilmeli, bu sayede tarih şuuru taşınmalı.

Velhasıl yerel tarih uzmanları veya ehilleri tarafından yazılmalıdır. Sonuç olarak niye yerel/şehir tarih yazılmalı sorusunu sormalıyız. Cevabını da kendimiz vermeliyiz. Geçmiş tanımak için, Geçmişten dersler çıkarmak için, Geçmiş-gelecek köprüsü kurmak için, Geleceğimizi öngörmek için, Kendimize güvenmek için, Medeniyet iddiamız ve devamımız için.

Yerel tarih yazarların elinden tutalım. Yar ve yardımcısı olalım. Yerel tarih yazarlara selam olsun. Kolay gelsin.